

(9) analizowanie czynników nieświadomych; (10) użycie zdobytej wiedzy w rozwiązaniach praktycznych, takich jak psychologia wychowawcza czy psychoterapia.

Przedstawiony przekrój artykułów, napisanych przez wiodących naukowców w dziedzinie psychologii relacji, zwłaszcza w jej początkowej fazie, stanowi obszerne kompendium wiedzy dla wszystkich, którzy są zainteresowani tym, jak dochodzi do pierwszego spotkania między dwojgiem osób oraz jak każda z nich odnajduje siebie i drugą osobę w kontinuum pierwszych spotkań. Z uwagi na niepowtarzalność „osobowości” rozpozynających relację i złożoność warunków, w jakich się ona realizuje, nie sposób uchwycić wszystkich istotnych czynników wpływających na jakość nowego, rodzącego się związku. Tym bardziej na uznanie zasługuje rzetelna analiza istniejącej literatury przedmiotu, połączona z profesjonalną syntezą oraz wskazaniem nowych perspektyw badawczych dla tej zajmującej i wciąż obiecującej dziedziny ludzkiego doświadczenia.

*Małgorzata Szcześniak
Pontificia Facolta' di Scienze dell'Educazione, Auxilium*

SPRAWOZDANIE Z “INTERNATIONAL CONFERENCE ON BEHAVIORAL, COGNITIVE AND PSYCHOLOGICAL SCIENCES” SINGAPORE, 26-28 LUTEGO 2010 ROKU

Głównym organizatorem konferencji był International Association of Computer Science and Information Technology (IACSIT; <http://www.iacsit.org/>). Misją stowarzyszenia jest organizacja różnych form współpracy ekspertów, głównie naukowców, których zainteresowania leżą na styku teorii i praktyki współczesnych technologii informatycznych oraz reprezentowanych przez nich specyficznych dziedzin wiedzy. Stowarzyszenie ma charakter interdyscyplinarny, czego wyrazem jest m.in. to, że łączy ono w sobie 36 różnych towarzystw naukowych, reprezentujących środowiska matematyków, fizyków, inżynierów, elektroników, a także ekonomistów, ekspertów w zakresie zarządzania i organizacji oraz przedstawicieli nauk społecznych i humanistycznych. Właśnie Social Science and Humanities Society (SSHS; <http://www.iacsit.org/society/sshs.htm>) było bezpośrednim organizatorem singapurskiej konferencji Behavioral, Cognitive and Psychological Sciences (BCPS).

Towarzystwo SSHS logistycznie działa w taki sposób, że w tym samym miejscu i czasie organizuje nie jedną, ale kilka odrębnych konferencji, których problematyka mieści się w ramach jego działalności statutowej. W pod koniec lutego 2010 roku w Singapurze, oprócz konferencji psychologicznej (BCPS), odbywały się jeszcze cztery inne, poświęcone zagadnieniom dotyczącym nauk humanistycznych, historycznych i społecz-

nych (Humanities, Historical and Social Sciences), władzy i praw człowieka (Good Governance and Human Rights), zarządzania w biznesie, ekonomii i turystyce (Business, Economics and Tourism Management) oraz innowacji, zarządzania i usług (Innovation, Management and Service). Ogółem w ramach pięciu konferencji wygłoszono 256 referatów, z czego 36 w BCPS.

Podczas wspólnego otwarcia dla uczestników wszystkich konferencji, wygłoszono dwa referaty plenarne (pozostałe odbywały się już w sesjach). Pierwszy referat, poświęcony problematyce bezpieczeństwa człowieka (*human security*), został przedstawiony przez Kennetha Christie (Royal Roads University, Canada). Drugi zaprezentowała V. Hemalatha Devi (Sri Venkateswara University, India) na temat praw autochtonów (*human rights for indigenous and tribal people*).

Obydwa wystąpienia podejmowały problematykę ludzi zagrożonych przez wojny, prześladowania i przemoc, a także przez procesy globalizacji. Christie zwrócił uwagę na kilka istotnych zagrożeń bezpieczeństwa ludzi. Na przykładach państw, w których prawa obywateli są w ostatnich latach nagminnie łamane, omówił zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa: politycznego, ekonomicznego, osobistego, dotyczącego zdrowia i jedzenia, a także środowiska naturalnego i społecznego. Zwłaszcza ten ostatni aspekt połączył obydwie referaty. Odnosił się on bowiem do zagadnienia zabezpieczenia ludziom prawa do zachowania własnej tradycji, odmienności kulturowej, społecznej i terytorialnej, zwłaszcza w odpowiedzi na postępujący proces globalizacji. Devi przedstawiła problem praw człowieka w kontekście ubożenia klasy rdzennych mieszkańców (aborygenów) Indii, Australii i Afryki. Zwróciła też uwagę na to, że rozwój nowych technologii sprawia, iż autochtoni, którzy stanowią najmocniej zakorzenioną grupę ludzi, zamieszkujących różne kraje, są zarazem ofiarami własnych rządów, nastawionych na budowanie społeczeństw opartych na wiedzy i technologii. Co gorsza, proces ten nasila się, pomimo wielu prawnych zabezpieczeń, jakie przysługują tym ludziom. Wystąpieniom towarzyszyła interesująca dyskusja i komentarze.

Dalsze obrady odbywały się równocześnie, w ramach poszczególnych konferencji, dlatego skoncentruję się tylko na tej, w której brałem udział, czyli BCPS. Wszystkie wystąpienia w ramach tej konferencji można podzielić na dwie grupy, dotyczące: wyników badań aplikacyjnych oraz metodologii i wyników badań podstawowych. Większość referatów odnosiła się do praktyki psychologicznej, w szczególności: (1) wdrażania i analizy skuteczności programów psychospołecznych, (2) terapii, (3) badań nad procesem edukacyjnym oraz (4) badań klinicznych.

(1) Programy psychospołeczne. Przedstawicielki Holy Cross College z Indii, w dwóch odrębnych referatach przedstawiły wyniki badań nad efektywnością programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci niepełnosprawnych w wieku szkolnym oraz programu wyrównywania szans dla małych dzieci z trudnościami rozwojowymi. Obydwa programy były stosowane w Indiach przez kilka ostatnich lat i przyniosły wymierne efekty. Inny program, nastawiony na pomoc dzieciom z ADHD, przedstawiła badaczka z Tajlandii. Istotą tego programu jest kooperacja między nauczycielami i rodzicami dzieci z ADHD. W swoim referacie omówiła też podstawy teoretyczne modelowego systemu współpracy osób dorosłych na rzecz dzieci z syndromem nadpobudli-

wości psychoruchowej. Odwołała się również do wyników badań weryfikujących hipotezy wynikające z modelu.

Grupa naukowców z Iranu przedstawiła założenia oraz wyniki badań nad wpływem treningu matek w zakresie komunikowania się z dziećmi na proces nabywania języka przez dzieci. Problemy w komunikacji językowej między matkami i dziećmi są specyficzne dla kultury irańskiej. Zastosowany trening komunikacji okazał się skuteczny w zakresie zadań stymulujących do podejmowania konwersacji typu: pytanie-odpowiedź oraz w zakresie pozytywnej ewaluacji osiągnięć dziecka. Podczas dyskusji interesujące pytanie w kontekście kulturowym zadała badaczka z Japonii, wyrażając sceptycyzm, czy przyjęte w treningu kryteria kompetencji językowych dzieci, zbudowane na zachodnich wzorcach kulturowych, są właściwe dla dzieci żyjących w obszarze kultury blisko- i dalekowschodniej. Inną kwestię związaną z komunikacją międzyludzką podjęły badaczki z Malezji. Przedstawiły one interesującą koncepcję wpływu podejmowania przez małżonków rozmów dotyczących zagadnień egzystencjalnych (*existential thought*) na relacje małżeńskie. Odwołując się do bogatej literatury przedmiotu, omówiły w ramach jednego modelu związku między komunikacją w małżeństwie a egzystencjalizmem. Referat miał charakter teoretyczny.

(2) Terapie. W dwóch referatach, przygotowanych przez badaczy irańskich, podjęto problem wpływu terapii poznawczo-behawioralnej na relacje w małżeństwie oraz na przebieg cukrzycy. W pierwszym referacie omówiono zagadnienie satysfakcji z małżeństwa w parach, które nie mogą mieć dzieci z powodu bezpłodności jednego z małżonków. Testowano dwie terapie: poznawczo-behawioralną (*Cognitive Behavioral Couple Therapy*) oraz emocjonalną (*Emotional Focused Couple Therapy*). Okazało się, że dla podniesienia poziomu satysfakcji z małżeństwa znacznie większe znaczenie miała terapia poznawczo-behawioralna niż emocjonalna. Świadomość niezależnych od woli i winy współmałżonków okoliczności bezpłodności była czynnikiem decydującym o wzroście poziomu zadowolenia z życia. Terapia poznawczo-behawioralna została także zastosowana do sprawdzenia, w jakim zakresie może ona modyfikować przebieg cukrzycy typu 1 (insulinozależna). Okazało się, że wyniki testu HbA1c, będącego wskaźnikiem średniej wartości poziomu cukru utrzymującego się w ciągu dłuższego czasu, wyraźnie obniżyły się już po 10 sesjach terapii poznawczo-behawioralnej.

Grupa naukowców z Nowosybirsk przedstawiła z kolei trzy referaty. We wszystkich prezentowanych badaniach zastosowano technikę terapeutyczną opartą na neurofeedbacku. W zależności od postawionego problemu, badano wpływ treningu na: samokontrolę i regulację zachowań w warunkach stresu u osób zdrowych oraz kontrolę procesów uwagowych w zespole ADHD. Niektóre z przedstawionych projektów badawczych były prowadzone przez trzy lata. Wyniki wskazują na wysoką skuteczność neurofeedbacku, zwłaszcza w redukcji zaburzeń związanych z zespołem ADHD. Zdaniem autorek tych projektów, w wielu przypadkach trening pozwala na obniżenie negatywnych objawów zespołu do takiego poziomu, który pozwala tym osobom na podjęcie edukacji na poziomie wyższym razem z osobami zdrowymi.

(3) Badania nad edukacją. Charakterystyczną cechą wszystkich, tzw. azjatyckich tygrysów, czyli krajów, które w regionie Pacyfiku w bardzo krótkim czasie osiągnęły wysoki poziom rozwoju ekonomicznego, jest rządowa promocja edukacji, zwłaszcza na

poziomie wyższym. W związku z tym w wielu ośrodkach akademickich w Singapurze, Malezji, Południowej Korei i na Tajwanie prowadzi się systematyczne badania psychologiczne, związane z różnymi aspektami procesu edukacji.

Celem badania Zhi Su z Singapuru było ustalenie korelacji między statusem socjoekonomicznym a poziomem depresji młodzieży w wieku adolescencji. Stwierdziła m.in., że najistotniejszym czynnikiem przeciwdziałającym depresji jest dłuższy czas edukacji, zwłaszcza w porównaniu z sytuacją przymusowego podjęcia pracy zarobkowej (zarówno przeciążenia nią, jak i jej niedoboru, np. tylko kilka godzin tygodniowo).

Badacze z Tajwanu omówili wyniki walidacji własnego kwestionariusza motywacji do uczenia się (Learning Motivation Inventory). Kwestionariusz jest przeznaczony do prowadzenia bieżącej oceny motywacji uczniów i studentów do kontynuowania edukacji na różnych poziomach, w zakresie czterech wymiarów: uwagi poświęcanej nauce, uznawaniu ważności tej aktywności dla osobistego rozwoju oraz, wynikających z niej, poczucia pewności i satysfakcji.

Przedstawiciele środowisk akademickich z Malezji przedstawili trzy referaty dotyczące zagadnień psychoedukacyjnych. Celem badań omawianych w pierwszym referacie było ustalenie zależności między rozumieniem pojęć statystycznych oraz własnym przekonaniem co do ich rozumienia a faktycznymi kompetencjami w zakresie posługiwania się statystyką, wyrażającymi się m.in. umiejętnością poprawnej interpretacji danych. Okazało się, że poprawne wykorzystywanie statystyki niekoniecznie musi iść w parze z rozumieniem podstawowych pojęć statystycznych. Ponadto stwierdzono, że studenci często przeszacowują ocenę własnego poziomu rozumienia pojęć statystycznych.

Interesujące badania pracowników naukowo-dydaktycznych przeprowadziła inna grupa malezyjskich badaczy. Ich celem było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób akademicy radzą sobie ze stresem i frustracją, wynikającymi z rozbieżności między rządowymi wymogami wysokiej jakości edukacji na poziomie wyższym a brakiem wsparcia dla ich działań ze strony uniwersytetu. Przebadano głównie tych pracowników, którzy pomimo niezadowolających warunków pracy, osiągnęli wysokie oceny w rankingach rządowych. Okazało się, że osoby te przede wszystkim są wewnętrznie zmotywowane do pracy, skoncentrowane na własnym rozwoju i sukcesach, akceptujące wysiłki podejmowane przez innych pracowników do przewycięzania trudności związanych ze środowiskiem pracy oraz przejawiające zróżnicowane potrzeby i zainteresowania.

Jeszcze inne badania prowadzone w Malezji dotyczyły sposobu korzystania z mediów elektronicznych, a zwłaszcza internetowych form komunikacji on-line oraz poszukiwania informacji przez studentów szkół wyższych. Zmienną niezależną w tych badaniach była płeć studentów. Okazało się, że studentki są bardziej konserwatywne odnośnie do akceptowanych form komunikacji i metod poszukiwania informacji w Internecie niż studenci.

Z kolei naukowcy z Korei Południowej przebadali prawie 500 studentów w celu ustalenia psychologicznych podstaw perfekcjonizmu, rozumianego jako cecha osobowościowa. Zgodnie z sugestiami Benziona Sorotzkina, zidentyfikowali oni trzy rodzaje perfekcjonizmu: narcystyczny, neurotyczny i zdrowy. Największe różnice stwierdzono między osobami charakteryzującymi się narcystycznym i zdrowym perfekcjonizmem. Podstawą narcystycznego perfekcjonizmu okazał się wysoki poziom poczucia wstydu oraz

zachowania ambicjonalne traktowane jako mechanizm obronny, w przeciwieństwie do zdrowego perfekcjonizmu, motywowanego niskim poczuciem wstydu oraz potrzebę rozwoju osobistego.

(4) Badania kliniczne. W czterech referatach przedstawionych przez badaczy z Korei Południowej podjęto problematykę walidacji standardowych narzędzi psychologicznych, stosowanych powszechnie w Europie i Stanach Zjednoczonych. W pierwszym referacie przedstawiono wyniki badań porównawczych trzech grup pacjentów, diagnozowanych psychiatrycznie jako depresyjni, lękowi i psychotyczni, którzy zostali przebadani za pomocą Inwentarza Objawów Depresyjnych Becka (BDI). Wyniki badań psychologicznych potwierdziły wysoką wartość diagnostyczną tej metody, zwłaszcza w zakresie czynnika negatywnego nastawienia, do różnicowania pacjentów depresyjnych od dwóch pozostałych grup.

Inni badacze południowokoreańscy przedstawili wyniki porównania psychologicznych profili osób, które podejmowały próbę samobójczą, z profilami osób z grupy kontrolnej. Badania przeprowadzono za pomocą metody MMPI-2. Zgodnie z oczekiwaniem skala depresji wyraźnie różnicowała te dwie grupy osób, ale badania nie pozwalają jednoznacznie stwierdzić, w jakim zakresie wysokie wyniki w tej skali mogą być predyktorami zachowań zmierzających do podejmowania prób samobójczych w przyszłości.

W trzecim referacie postawiono sobie za cel ustalenie relacji między neurotycznym sposobem radzenia sobie z trudnościami poprzez wyparcie (*repressive coping style*) a podnoszeniem samooceny poprzez uleganie zjawisku pozytywnej iluzji (*positive illusion*). W wyniku przeprowadzonych analiz regresji okazało się, że zjawisko pozytywnej iluzji można w znacznym stopniu wyjaśnić represyjnym sposobem radzenia sobie z trudnościami. Wyniki tych badań stanowiły interesujący punkt wyjścia do dyskusji nad tzw. dojrzałymi mechanizmami radzenia sobie z trudnościami. W odrębnym referacie ta sama grupa badaczy analizowała związek między represyjnym stylem a asymetrią twarzy, ale tym razem nie stwierdzono żadnych istotnych zależności.

Efektom współpracy badaczy z tureckiego uniwersytetu w Ankarze i Uniwersytetu w Leeds w Wielkiej Brytanii jest komputerowy test złożony z 33 zadań, służący do pomiaru deficytów poznawczych u pacjentów z organicznym uszkodzeniem mózgu (Computerized Adaptive Testing). Wyniki badania za pomocą tej metody zostały skorelowane z papierowymi standardowymi kwestionariuszami, mierzącymi określone deficyty poznawcze. Stwierdzono wysokie wskaźniki trafności dla poszczególnych zadań (0,89-0,93). Metoda pozwala na szybką a zarazem wiarygodną ocenę poznawczego funkcjonowania pacjentów z różnymi uszkodzeniami mózgu.

Z kolei inni badacze z tureckiego uniwersytetu w Ankarze testowali wartość prognostyczną testu afazji Gulhane'a (GAT) w odniesieniu do trzech grup osób cierpiących na afazję: Wernickego, Brocka i mieszaną. Badania były prowadzone w trzech turach. Pierwsze analizy wartości prognostycznej przeprowadzono po 1,5 miesiąca, drugie – po 6 miesiącach. Stwierdzono, że przewidywania dotyczące przebiegu afazji są znacznie lepsze u pacjentów młodszych (poniżej 50. roku życia) i z wyższym wykształceniem. Nie stwierdzono natomiast zasadniczo różnych przewidywań odnośnie do przebiegu terapii afazji w zależności od jej rodzaju.

Przedmiotem badań irańskich naukowców był problem wpływu terapii metadonem (*Methadone Maintenance Treatment*, MMT) na procesy poznawcze leżące u podłoża ryzykownych zachowań podejmowanych przez osoby uzależnione od heroiny. Terapia metadonem jest z powodzeniem stosowana u pacjentów ujawniających wysoce ryzykowne zachowania, polegające na korzystaniu z tych samych igieł przez wiele osób przyjmujących dożylnie narkotyki (*needle sharing*) oraz ryzykowne zachowania seksualne. Po 6-miesięcznym okresie podawania metadonu pacjentom uzależnionym od heroiny stwierdzono u nich wyraźny spadek tendencji do podejmowania zachowań ryzykownych oraz uzależnienia od narkotyku. Nastąpił też wzrost zainteresowania się przez nich własnym rozwojem.

Badacze z Malezji zwrócili z kolei uwagę na zakres i charakter problemów psychologicznych związanych z wielokrotną hospitalizacją dzieci w wieku 7-11 lat, które chorują na przewlekłe choroby somatyczne (rak, epilepsja, astma). Częsty pobyt w szpitalu był źródłem wzrostu postaw lękowych, agresji (włącznie z zachowaniami przestępczymi) oraz problemów w zakresie uwagi i myślenia. W konkluzji, autorzy artykułu postulowali konieczność wprowadzenia stałej opieki psychologicznej do malezyjskich szpitali, w których leczone są dzieci z chronicznymi zaburzeniami.

W zakresie badań podstawowych doktoranci z Tajwanu przedstawili wyniki eksperymentów, których celem była identyfikacja czynników wpływających na powstawanie iluzji wzrokowej, wywołanej przez siatkę Hermanna (*Hermann grid*). Manipulowali oni dwiema zmiennymi: kątem rotacji matrycy i stosunkiem szerokości do wysokości linii siatki. W rezultacie zastosowanej manipulacji eksperymentalnej stwierdzili kilka nieistotnych statystycznie różnic w zakresie form iluzorycznych obiektów powstających na skrzyżowaniu linii siatki Hermanna.

Celem eksperymentów przeprowadzonych przez badaczy południowokoreańskich było porównanie ruchów gałek ocznych podczas obserwowania iluzorycznego ruchu u pacjentów ze zdiagnozowaną chroniczną schizofrenią i u osób zdrowych. Okazało się, że osoby cierpiące na schizofrenię mają wyraźne zaburzenie okoruchowego mechanizmu podążania podczas obserwowania iluzorycznego ruchu.

Autor niniejszego sprawozdania przedstawił wyniki badań nad wpływem ciężaru przedmiotów codziennego użytku oraz położenia punktu rotacji tych obiektów na czas i poprawność wykonania zadania ich rotacji w wyobraźni. Okazuje się, że przesunięcie punktu rotacji w kierunku krawędzi wziętych pod uwagę obiektów oraz wzrost ich ciężaru negatywnie wpływają na poprawność ich wyobrażeniowej rotacji. Nie stwierdzono natomiast statystycznie istotnego efektu wpływu obu zmiennych niezależnych na czas wykonania zadania rotacji umysłowej.

Jiri Kraicek z brneńskiej politechniki przedstawił koncepcję zastosowania rozwiązań informatycznych do modelowania procesów pozasensorycznej percepcji i komunikacji (*Extrasensory Perceptions*, ESP), takich jak telepatia lub przeczucie (*precognition*). Referat tego autora zawierał teoretyczne założenia modelu oraz schematy eksperymentalne.

Badacze z tureckiego Uniwersytetu w Ankarze wygłosili dwa referaty dotyczące zagadnień metodologicznych. W pierwszym przedstawili problem oceny minimalnych wielkości prób dla testów statystycznych z powtarzanym pomiarem oraz dla grup niezależnych. Przeprowadzone przez nich badania eksperymentalne dotyczyły zagadnienia trafno-

ści oceny określonego zaburzenia lub defektu za pomocą technik diagnostycznych opartych na przypuszczeniach i niekompletnych objawach (tzw. *screening tests*). Stwierdzono, że testy oparte na próbach z powtarzaniem pomiaru wymagają znacznie mniejszych prób w celu weryfikacji hipotez niż testy przeprowadzane na grupach niezależnych. Drugie zaprezentowane przez nich zagadnienie odnosiło się do problemu rzetelności (stałości) pomiarów, a ściślej – teoretycznych podstaw stosowania określonych wskaźników korelacji w badaniach klinicznych.

Podsumowując przebieg konferencji, chciałbym zwrócić uwagę na kilka spraw.

Po pierwsze, wszystkie konferencje zorganizowane przez Social Science and Humanities Society odbywały się w tym samym czasie i miejscu. Praktycznie były one jednak niemal całkowicie niezależne od siebie. Ze względu na napięty plan wystąpień, uczestnicy mieli niewiele okazji do podzielenia się wiedzą w innych zakresach niż te, które stanowiły treść ich konferencji. Ponadto liczba zgłoszeń na poszczególne sesje była tak duża, że część referatów została w ostatniej chwili przeniesiona do sesji posterowych. Na szczęście wszystkie wystąpienia zostały wcześniej wydrukowane i udostępnione uczestnikom w postaci artykułów, opublikowanych w materiałach pokonferencyjnych. Pozwalało to na zapoznanie się z pełnym tekstem wystąpienia jeszcze przed jego wysłuchaniem lub przeczytaniem na plakacie.

Po drugie, pomimo międzynarodowego charakteru, International Association of Computer Science and Information Technology skupia przede wszystkim środowiska akademickie z Azji (m.in. Chiny, Indie, Malezja, Singapur, Hongkong, Indonezja, Pakistan, Filipiny, Japonia, Rosja). W niewielkim stopniu są w nim reprezentowani przedstawiciele środowisk uniwersyteckich z obu Ameryk, Australii lub Europy. Z Polski przyleciały do Singapuru tylko cztery osoby. Jedna z nich przedstawiła referat na konferencji poświęconej zarządzaniu w biznesie, ekonomii i turystyce, dwie – przygotowały prezentację na konferencję poświęconą zagadnieniom innowacji, zarządzania i usług oraz jedna (autor niniejszego sprawozdania) wygłosiła referat w ramach konferencji dotyczącej nauk behawioralnych, kognitywnych i psychologicznych.

Po trzecie, konferencje organizowane przez towarzystwa członkowskie IACSIT odbywają się kilkakrotnie w ciągu roku w różnych państwach, głównie w rejonie Pacyfiku. Singapur niewątpliwie jest miejscem niezwykle interesującym, zwłaszcza dla Europejczyka. Pod względem kulturowym stanowi on wypadkową brytyjskiej ekonomii, amerykańskiego pragmatyzmu i dalekowschodniego etosu pracy oraz zamiłowania do tradycji i porządku. Owocem tego mariażu jest kraj zaliczany do jednego z najbardziej rozwiniętych ekonomicznie dalekowschodnich tygrysów.

Życie toczy się tutaj głównie w klimatyzowanych mallach, na kilku lub kilkunastu piętrach nad i pod ziemią. Nadziemna część miasta szokuje architekturą, zwłaszcza nocą. Przypomina ona chicagowskie lub nowojorskie *down-town*, połączone z rozwiązaniami nie spotykanymi nigdzie indziej na świecie. Jednym z nich jest budowane centrum hotelowo-kongresowe, zwieńczone tankowcem, umieszczonym na wysokości 200 metrów nad zatoką Marine, na trzech filarach, wewnątrz których umieszczono ponad 2500 luksusowych pokoi hotelowych. Nad miastem góruje diabelskie koło (Singapore Fleyer), zbudowane na wzór London Eye. Miasto jest niezwykle czyste. Nie zdarzyło mi się zobaczyć niedopałka papierosa na chodniku, a wnętrza wagonów metra wyglądają tak, jakby właś-

nie wyjechały z fabryki. Nie brakuje również znakomitych miejsc na relaks w ogrodach botanicznych, wśród setek gatunków orchidei, w chińskim lub japońskim ogrodzie czy na pobliskiej wyspie Sentosa. O Singapurze mówi się również, że jest najbezpieczniejszym miejscem na ziemi. W licznych barach i restauracjach jada się głównie potrawy chińskie, indyjskie, tajskie i indonezyjskie. Choć oczywiście jest też wszechobecny KFC i McDonald. Pewnym mankamentem jest tropikalna pogoda. Singapur leży zaledwie 130 km na północ od równika, a to oznacza temperatury w granicach do +35 stopni Celsjusza w dzień i do +25 stopni w nocy oraz 100% wilgotności na przełomie lutego i marca.

Podsumowując, uważam, że pomimo kilku uwag krytycznych, warto zwrócić uwagę na omówioną konferencję i cały blok stojących za nią stowarzyszeń. Dalekowschodnia mądrość uczynienia z rozwoju technologii informacyjnych nadrzędnej kategorii, w ramach której poszukuje się rozwiązań dla optymalizacji życia człowieka we wszystkich sferach, w tym również psychicznej i społecznej, jak widać daje nadszpodziewanie dobre efekty.

Piotr Francuz

Katedra Psychologii Eksperymentalnej KUL